

SOCIOLOGIE ROMÂNESCĂ

DIRECTOR D. GUSTI

ANUL IV (1942) NR. 7—12

ȘTIINȚA ȘI PEDAGOGIA NAȚIUNII¹⁾

V'am împărtășit o experiență științifică în trei comunicări, apărute în Memoriile Academiei, sub titlul „Problema Sociologiei, Metodă și Sistem” și v'am promis atunci să vă vorbesc de o altă experiență, de ordin social și pedagogic, așa adăoga chiar de ordin politic, dacă întrebuițăm acest cuvânt în sensul nobil și etic al conținutului lui. Mă țin de această promisiune, făcută atunci, prin comunicarea de față.

Rămâne, apoi, ca într'o comunicare viitoare, să vă vorbesc despre o ultimă experiență a mea, și să scot la iveală însemnătatea și semnificația programatică a așa zisei „propagande”, ce trebuie să se facă pentru adevărata și completa cunoaștere a Țării în străinătate, prin participarea României la Expozițiile internaționale din Paris în 1937 și New-York în 1939, pe care am avut onoarea a le organiza.

Iată trei serii de comunicări, ce oglindesc trei aspecte diferite ale aceleiași experiențe, care nu înseamnă însă o ierarhizare de probleme și soluții, în ordinea în care se fac comunicările, ci imaginea credincioasă și unitară a unei vieți de meditare și acțiune.

De aceea, aceste trei serii de comunicări nu formează o construcție pur teoretică; ele au o valoare de experiență, chiar de experimentare personală, un fel de autobiografie verificată, care însă nu este privită sub unghiul obicinuit al unei ascunse și prefăcute autoelogieri, ci numai în lumina esențialului, adică raportată la probleme de interes și valoare generală.

Mi-e teamă de omul unei singure cărți, zice înțeleptul. Dar tot așa de mare teamă se poate avea de omul unei singure experiențe, mai ales a acelei pur cerebrale, care, oricât ar fi de seducătoare, prezintă un interes palid față de dialectica totdeauna elocventă și convingătoare a faptelor.

Vieța apare ca un dar modest, dacă este un simplu inventar de generoase iluzii și de dureroase decepții, ea este însă un dar mareț, dacă se sprijină pe idei și năzuințe, verificate prin fapte.

În comunicările trecute asupra Problemei Sociologiei, am văzut că problema centrală și obiectul propriu zis al acestei științe este felul cum se prezintă vieța socială sub formă de unități sociale.

Ce sunt însă aceste unități? Câte sunt și care sunt? Iată întrebări, care formează mărul discordiei.

De aceea am ales ca un punct central al programului Congresului Internațional de Sociologie, ce va avea loc la București, problema unităților sociale.

¹⁾ Comunicare făcută la *Academia Română* în ședința din 9 Mai 1941.

Eu însumi am făcut o comunicare la Congresul Internațional de Sociologie, ce a avut loc la Bruxelles, în 1937, asupra acestui subiect, împărțind unitățile sociale în: Comunități, Instituții și Grupuri. (Comunicarea a fost publicată recent în volumul apărut la Alcan, „*La Science de la Réalité Sociale*“, Paris, 1941).

Păstrând clasificarea făcută la Bruxelles, mai târziu am completat-o, prin adaosul unui nou și foarte important criteriu de clasificare, și anume unitatea socială tip, la care adică se reduc toate unitățile sociale posibile, mari și mici, care este *Națiunea*.

Vieța socială a omenirii civilizate se înfăptuește în cuprinsul Națiunilor. Națiunea este realitatea centrală, este singura unitate socială care-și ajunge sieși, în înțelesul că însumează toate aspirațiile firești ale indivizilor, și dela care nu cere pentru deplina ei realizare o unitate socială mai cuprinzătoare, fiind în stare să-și creeze o lume proprie de valori, să-și stabilească un scop în sine în propria-i alcătuire. Nicio altă unitate socială nu ocupă un loc asemănător în domeniul vieții sociale în general.

Noua clasificare a unităților sociale cuprinde deci: 1. unități ce se găsesc *în lăuntru* Națiunii și 2. unități ce se găsesc *în afara* ei.

Căci într’adevăr toate unitățile sociale cunoscute: familie, gospodărie, sate, orașe, biserică, școală, societăți pe acțiuni, asociații de tot felul etc., nu-și au rost și nu-și găsesc sensul, decât prin faptul că trăesc și se manifestă în sânul unei națiuni, după cum toate națiunile, la rândul lor, formează prin contribuția fiecăreia în parte, o unitate supremă, pe care *Auguste Comte* a numit-o „*Le Grand Être*“, Umanitatea, care cuprinde toate națiunile, ca organe ale ei.

Ce este națiunea? Care sunt delimitările noțiunilor: rasă, popor, imperiu, de ceea ce se numește națiune, iată întrebări asupra cărora astăzi există, din fericire, o unitate de vederi, așa că nu este nevoie să insistăm. (În volumul meu „*Sociologia Militans*“, ca și în această revistă „*Sociologie Românească*“, am arătat pe larg ce trebuie să se înțeleagă prin problema Națiunii).

Științe numeroase și ambițioase își dispută onoarea, mai mult ori mai puțin justificată, și cu mai mult ori mai puțin succes, a cerceta științific Națiunea.

Am avut favoarea să trăesc chiar la sursă această adevărată bătălie ce se dă de diferite științe în această direcție. Reprezentanții iluștri ai acestor științe erau profesori la Universitatea din Leipzig, iar eu eram studentul lor între anii 1900-1904. Era vremea de glorie a acestei universități, care, fără îndoială, ocupa pe atunci locul cel mai de frunte în republica universităților din lumea întreagă.

Iată-l mai întâiu, pe *Wilhelm Wundt*, astăzi pe nedrept uitat, pe vremea studiilor mele considerat însă ca un Leibniz redivivus al veacului al 19-lea, creatorul acelei faimoase „*Völkerpsychologie*“, în zece volume și care, când m’am prezentat, cu smerenie studențească, în celebrul său Institut de psihologie experimentală, cu un subiect de doctorat de sociologie și etică, și nu cum se obișnuia de psihofizică, a îngăduit îndrăsneala, dându-mi însă sfatul să cercetez cât mai mult material etnologic.

Și atunci, pentru pregătirea tezei mele de doctorat „*Egoismus und Altruismus*“, cu un subtitlu, ce părea atât de curios și de senzațional „*Zür soziologischen Motivation des praktischen Wollens*“ (la o universitate, unde nu se ținea niciun curs de Sociologie, ba chiar această știință era considerată ca o pseudo-știință, și cine se ocupa cu ea privit ca om neserios), am studiat cu multă pasiune imensul material comparativ de fapte etnologice, ce mi-l oferea în special biblioteca și colecția cunoscutului Grassi-Museum din Lipsca. În acest fel după multă trudă m’am edificat: mai întâiu asupra nesiguranței științei etnologice și asupra inutilității așa zisei științe etnografice (care este doar numai latura descriptivă a etnologiei), ca și asupra tuturor celorlalte derivate din Etnos, ca: Etnopsihologia, Etno-sociologia, Etno-botanica, Etno-pedagogia. În al doilea rând, ceea ce am întâmpinat mai supărător în calea alegerii materialului documentar pentru problema mea de cercetat, a fost tocmai nesiguranța acestui material. Așa că m’am asociat din convingere, mai târziu, la judecata lui *Kroeber*: „Ceea ce lipsește etnologiei este explicarea cauzală, adică tocmai esențialul procedurii științifice“.

Pe lângă Wundt, care a prezidat comisia pentru susținerea tezei mele de doctorat, am mai avut ca membri în această comisie, două personalități fermecătoare și impunătoare, de profesori și savanți. *Karl Lamprecht*, vioi, dinamic, artistic, inovator, încerca să scrie o istorie a poporului german, dintr'un punct de vedere, care a stârnit pe vremea sa cele mai vii și pătimase polemici în lumea istoricilor, anume cunoașterea unei națiuni ca o istorie culturală, ca o „Kulturgeschichte“, întrebuițând pentru prima oară în explicarea faptelor istorice criteriul de psihologie.

Ceea ce a determinat pe celălalt profesor examinator al meu *Karl Bücher* să exclame, într'o conversație particulară, „mein Kollege Lamprecht beliebt ins Blaue zu malen“. *Karl Bücher*, desigur cel mai original dintre economiștii tuturor timpurilor, sociolog și filosof al istoriei în lucrările sale economice, psiholog profund și estetician original în lucrarea „Arbeit und Rythmus“, creatorul științei jurnalismului, a tratat Națiunea din punctul de vedere economic, întemeind „Economia poporului, die Volkswirtschaft“, ca o treaptă nouă de evoluție, pe lângă „Hauswirtschaft și Stadtwirtschaft“.

La filosoful și psihologul Wundt, la istoricul culturii *Lamprecht* și la economistul *Bücher*, se asocia profesorul *Friedrich Ratzel*, o altă figură de savant, artist și prieten al Românilor, celebrul creator al antropogeografiei și al geografiei politice, care propriu zis formează știința astăzi atât de populară și la modă, geopolitica, pe care, dacă nu l-am avut în comisia de examinare, nu mai puțin l-am ascultat și admirat.

În programul meu de lucru, ca student, fiind și studiul statisticii, m'am adresat pentru aceasta lui *Ferdinand Tönnies*, decanul sociologilor germani, una dintre cele mai originale figuri de savant, numit *Spencerul* Germaniei, vizitându-l la locuința sa din Eutin, o mică localitate de lângă Universitatea din Kiel, unde *Tönnies* figura ca profesor. În acest fel am făcut cunoștința cu așa zisa știință a „sociografiei“, ce era propriu zis o aplicare a statisticii la cercetarea unei Națiuni; la *Tönnies* am învățat să apreciez valoarea și limitele statisticii. De învățătura lui *Tönnies* mi-am adus aminte, când în propaganda ce s'a făcut pentru organizarea recensământului, am citit afirmarea, că inventarierea generală a populației și a bunurilor ar însemna însăși cunoașterea completă a realităților ce alcătuiesc națiunea română. Când de fapt o simplă inventariere, după cum o știm din cercetările monografice, care totdeauna începeau cu recensământul populației și bunurilor satului de cercetat, oferă indispensabile și foarte prețioase documente, care, însă, nu formează decât puncte de plecare, pentru interpretarea lor și necesită, la rândul ei, o cercetare și o cunoaștere adâncită pe teren. Inventarierea înseamnă deci o simplă prefață, o introducere la adevărata lucrare, care trebuie să se facă așa cum am arătat în comunicările trecute, căci este dela sine înțeles, că niciodată cantitatea nu poate înlocui calitatea, și nici extensivul, intensivul.

La aceste amintiri mai adaug încă două. În timpul unor cercetări monografice am primit vizita unui tânăr folklorist, care se simțea îndurerat, că noi numeam munca noastră sociologică, privind satul ca sat, adică în întregime, și nu în fâșii fragmentare. Și atunci nu s'a putut opri să arate tinerilor mei colaboratori în ce consta, după el, greșeala. Anume, că cercetările ce se fac prin sensul auzului formează folklorul, în timp ce acele ce se fac prin mijlocul sensului vederii formează etnografia. Cum noi nu țineam seamă de aceste criterii, pentru că lucram și prin văz și prin auz și chiar prin sensul... rațiunii, de care nu pomenea tânărul specialist în ale folklorului și etnografiei, denumeam studiul nostru ca sociologie. Dealtfel, într'o lucrare mai nouă a unui alt specialist francez, cu mult mai multă autoritate decât a tânărului român amintit, *André Varagnac*, în lucrarea sa „Définition du Folklore“ (Paris, 1938), declară categoric: „Tout fait folklorique doit susciter une recherche sociologique“ (p. 19).

Însfârșit, o ultimă amintire de cel mai mare preț și care ia proporții simbolice, ca o pildă vie de colaborare colectivă, este participarea savantă și practică a colegului *Francisc Rainer*, profesor de anatomie și embriologie dela Facultatea de Medicină din București, care, pentru prima dată, a făcut în cadrul cercetărilor monografiei sociologice o antropologică cercetare în massă, unită cu una serologică, în satele Drăguș și

Fundul-Moldovei, și tot pentru prima dată a întreprins o combatere științifică a bolilor sociale în satele românești.

Iată dar necesitatea de a studia o realitate așa de imensă, care este Națiunea, ca unitate socială centrală-tip, nu numai din punctele de vedere: psihologic, ca Wundt, istoric, ca Lamprecht, economic, ca Bücher, antropologic și geografic, ca Ratzel, statistic și sociografic, ca Tönnies, și nici din punctele de vedere exclusiv al... auzului ori numai al... văzului, ci ca o totalitate, care cuprinde toate aspectele de mai sus, aducând pe deasupra noutatea sintetică, ce corespunde unificării într'un tot ale acelor fragmente de realitate și fragmente de cunoaștere, ce formează unitatea concretă și indisolubilă: Națiunea și Știința ei.

Cum să se numească această cunoaștere sintetică, sub specie totius: Sociologia Națiunii? Teoria Națiunii? Știința Națiunii? Nu interesează eticheta terminologică. Ceea ce importă însă, este studiul, pe care noi l-am preconizat de câteva decenii și am început să-l înfăptuim din anul 1925, de când am purces la prima monografie sociologică a satului Goicea-Mare.

Am marea satisfacție, că programul cercetărilor pentru o Știință a Națiunii, anunțat încă prin prelegerea de deschidere a primului meu curs, la Iași, în 1910, și-a găsit o confirmare în ultimul an în tendințele Științei Poporului din Germania, care înlătură orice descrieri etnologice, folkloristice etc., prin Știința fundamentală a Poporului (Volkstheorie, Volkskunde, Volkssoziologie), căreia i s'au creat catedre, reviste, asociații grandioase, și care mai ales a sărbătorit un adevărat triumf în zilele noastre, fiind pusă la temelie celei mai noi și a celei dintâi universități create de imperiul al 3-lea național-socialist, a universității din Posen.

„Știința Națiunii“ conține întreaga bogăție și toate particularitățile elementelor ce o compun; ea este conștiința de sine a Națiunii și indică rolul predestinat a-l juca în teatrul celorlalte națiuni.

Dar Știința Națiunii implică nu numai un rol, ci și un program: imperativul etic al participării tuturor la viața concretă a națiunii; o ascensiune a Națiunii în perpetuă vibrație spre eternitate; o nostalgie a ei de a se înfăptui în mod maximal pe ea însăși; un simbol de năzuințe spre absolut.

Cunoașterea Națiunii este o condiție a conștiinței de sine și deci a putinței de a-și decide singură soarta și a se ridica pe cele mai înalte trepte ale realizării de sine.

Știința Națiunii devine astfel Știința Patriei, o știință activă și creatoare, producătoare de responsabilități și datorii noi. „Omul nu poate decât atât cât știe“, a spus-o Bacon în „Restaurarea Științelor“. Națiunea este un vast atelier, plin de instrumente, care nu așteaptă decât un ochi abil pentru a fi întrebuițate. Gândul bun este rodnic numai urmat de faptă, menită a aduce realizarea lui întocmai. Și numai atunci el înseamnă o biruință și o înălțare.

Știința Națiunii devine astfel o călăuză sigură în opera de reformă integrală, deschizându-și drumuri și orizonturi mari și săvârșind cel mai hotărîtor proces social, procesul de naționalizare a Statului, a administrației, a învățămîntului, a educației prin cultură.

Se creea în acest fel o nouă politică de stat, o politică a culturii, Statul Cultural, care are drept bază: Știința Națiunii, și ca scop: Înăptuirea ei maximală.

Acest imens proces de naționalizare se îndeplinește printr'o categorie socială de cea mai mare importanță: prin elite.

Elita!, iată un cuvânt ce sboară din gură în gură, unul din acei termeni cum spune Goethe „ce se prezintă todeauna la timp oportun, când lipsește un concept precis“.

Nu se plănuește vreo reformă oarecare, fără a se formula postulatul creerii de elite. Ce este însă o elită? Căci într'adevăr societatea de astăzi nu poate fi concepută fără o elită conducătoare, pentru că societatea veche libertară, egalitară și fraternă s'a înlocuit cu o societate în care Autoritatea s'a substituit Libertății, garantând-o astfel mai bine; Ierarhia Egalității, stabilind însă cele mai drepte condiții de egală desfășurare de viață și Solidaritatea Națională, Fraternității universale.

Iar Autoritatea, Ierarhia și Solidaritatea, nu pot avea ființă fără șefi, conducători, fruntași, adică fără elite.

Societatea contemporană nu are nevoie de o singură elită conducătoare, cum se crede de obicei, ci de atâtea elite câte domenii de activitate națională sunt. Și într'adevăr, nu există o categorie socială fără un șef. „Nu ne uitați, mai veniți pela noi, căci nu avem un șef care să ne dirigueze treburile satului“, a fost dorința exprimată de un bătrân și înțelept țăran, la plecarea echipei monografice din satul său ! De aceea problema organizării Statului de astăzi se reduce la crearea unor elite corespunzătoare; aceasta a fost preocuparea de căpetenie încă dela instaurarea regimului fascist și național-socialist; aceasta este acum preocuparea de căpetenie a „revoluțiunii naționale“ din Franța, cum a numit-o Maresalul Pétain.

Pentru a înțelege sensul adevărat al elitelor, este nevoie a reține că elitele timpului nostru nu-și țin autoritatea: din naștere, din alegere, din bogăție, din șansă ori din însușiri personale, cum erau elitele sociale din trecut.

Nu există astăzi o problemă a șefului, ca atare. Căci nu există un șef în abstract, ci un șef concret, un șef al cuiva, bunăoară șef de armată, șef de întreprindere, șef de șantier, șef de familie, șef de orhestră.

Iar obiectul esențial al unui șef nu este, cum se crede, comandamentul peste oameni. Comandamentul este pentru șef numai un mijloc, iar oamenii comandați sunt elementele acestui mijloc.

Obiectul propriu zis al șefului este opera de îndeplinit, caracterul comandamentului fiind legat de materia comandamentului. De aceea stilul șefului unei întreprinderi industriale nu se aseamănă cu stilul șefului militar, pentru că diferă opera militară de cea industrială. Cu alte cuvinte, șeful nu deține autoritatea sa dela însușirea de a comanda, indiferent de obiect, însă tocmai din posesia integrală și activă a operei. Așa se explică că autoritatea șefului se îngreșește la anumite domenii respective, astfel autoritatea necontestată a șefului militar se exercită în domeniul militar, și numai acolo; a șefului unei fabrici, în domeniul fabricii, și numai acolo.

Așa dar, dacă formarea de elite înseamnă crearea de șefi pentru fiecare categorie socială din sânul națiunii, încăodată, ce este o elită propriu zisă.

Elită, șef, fruntaș, înseamnă personalitate socială. Iar personalitate socială înseamnă patru mari dominante și caracteristici, care formează un împătrit voluntarism, și anume: 1. Voința de a fi ceea ce ești. Adică actualizarea maximală a potențialului, a latentului personalității. 2. Voința de participare la vieța socială, adică la structura și funcțiunea unității sociale din care face parte, ca și la vieța Totului; deci o încadrare voluntară, o disciplină voită și conștientă, care topește așa zisa antinomie a individului și societății. 3. Voința de a crea în sânul națiunii valori sociale și culturale, indiferent dacă sunt mici ori mari, ele fiind egal de necesare înfăptuirii Națiunii. De aceea activitatea creatoare a gospodarului țăran, a profesionistului, a funcționarului, a administratorului, ca și a artistului și omului de știință sunt, din punct de vedere principial constructiv, de o egală însemnătate pentru vieța Națiunii. Două lucruri încununează personalitatea socială: un maximum de responsabilitate față de sine însuși și față de Țară și apoi creațiunea, adică transformarea realității de astăzi, pe care o cunoaște, într'un maximum de realitate nouă. Însfârșit, 4. Voința de a persevera în realizarea, cu curaj și cu spirit de sacrificiu, a scopurilor sociale și naționale, în sensul celor trei rosturi amintite mai sus, ceea ce formează, cu un vechiu cuvânt rezumativ, caracterul personalității, obiect al unei științe noi: caracterologia.

Iată omul nou.

Criza prin care trece societatea contemporană este o criză a personalității sociale. Politica de esență și de adâncime, ce se cere astăzi cu atâta insistență, cu deosebire de politica formală și de suprafață, de până acum, este o politică de creare de personalități sociale, adică o politică de creare a elitelor. Idealul unei națiuni este aristocrația, în sensul că societatea națională tinde să fie alcătuită numai din elite, adică din personalități sociale.

Cum se realizează însă aceste elite? Prin ce mijloace selective? Și cum se înlătură factorii anti ori contra-selectivi?

Iată una din cele mai importante probleme, ce se află în centrul preocupărilor adevăraților oameni de Stat. Căci, cum va fi calitatea elitelor, așa va fi și organizarea Statului.

Procesul de alegere și pregătire a elitelor este lung, sever și complex, și atârnă de numeroși factori, dintre care cei mai importanți sunt: vârsta, sexul, categoriile sociale și necesitățile naționale.

Îmi iau voia să vă prezint un program, care fruct al unor străduințe îndelungate, și-a găsit expresia în doi ani de activitate: un an (și câteva luni) în 1932—1933, ca Ministru al Instrucției, Cultelor și Artelor și un alt an, în 1938, ca Președinte al Serviciului Social.

Programul unor preocupări, studii și experimentări de o viață, a fost predestinat, pentru a fi realizat, să fie condensat, de două ori, și nu mai mult decât un an.

Din fericire acești doi ani au fost suficienți pentru a verifica și confirma necesitatea și viabilitatea programului legislativ ce l-am preconizat și care a intrat, în parte, în cunoștința publică, câștigând astfel dreptul la o actualitate permanentă, pentru că se referă la probleme vitale și permanente, în centrul cărora se află formarea elitelor românești.

Aceasta mă îndeamnă să vi-l comunic și dv. Voiu face o expunere concentrată, schematică, sistematizată la exces, cu prea puțină grijă de nuanțe. Nuanțele se găsesse în volumul meu „Un an de activitate la Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor, 1934, precum și în graficele reproduse în cuprinsul acestei comunicări. Aceste grafice privesc exclusiv activitatea Fundației Culturale „Regele Mihai I“, din timpul când o conduceam eu, precum și din timpul Serviciului Social. Ele formează un compliment necesar expunerii mele, care pentru a nu obosi prea mult, nu oferă nicio cifră. Vă rog însă să binevoiți a urmări graiul lor elocvent.

Plecând dela cele două principii de directivă: realismul sociologic și idealismul personalist, când conduceam, în 1932, departamentul Instrucției, Cultelor și Artelor, mi s'a impus dela început o revizuire a metodei de legiferare, pe care am găsit-o trecând prin momente tragice. Căci, într'adevăr, prima constatare ce am făcut-o atunci a fost că nicio ramură a învățământului nu își împlinea funcția ei specială, socială. Școala primară se găsea în cea mai dureroasă stare, având o frecvență atât de scăzută a elevilor, încât făcea aproape iluzoriu întreg învățământul primar la sate; școala secundară și profesională erau, în general, instituții care eliberau certificate dintr'o clasă în alta, fără vreo selecție a elevilor, adică fără alegerea elementelor destoinice pentru studii teoretice superioare, de cele capabile numai pentru profesii tehnice. Iar universitatea, la rândul ei, devenise o fabrică de diplome pentru profesori fără catedre, pentru avocați fără procese, pentru medici fără pacienți, pentru teologi fără parohii.

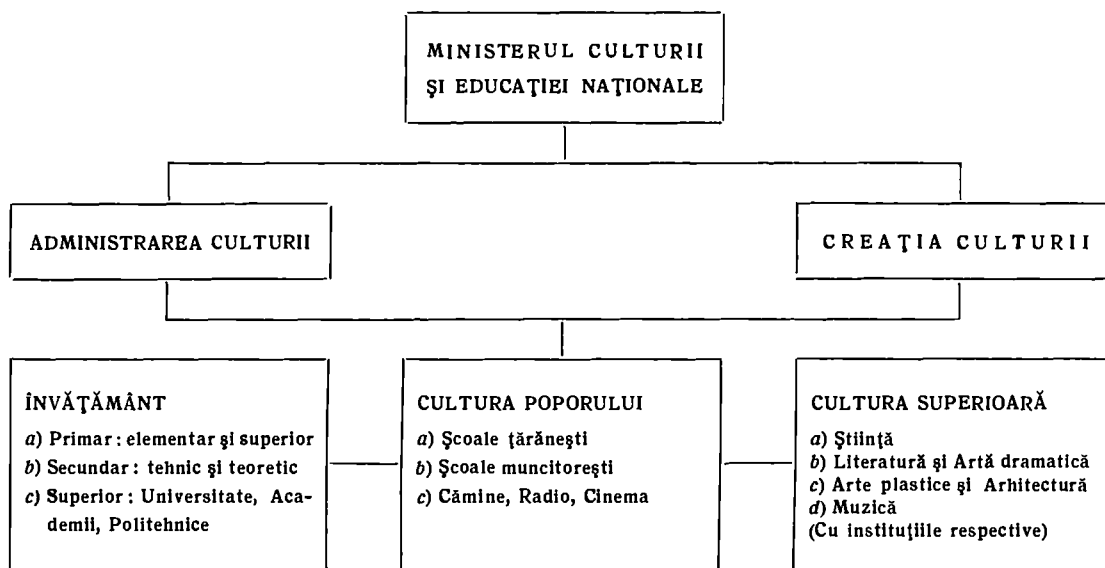
Odată cu aceste stări de fapte constatăm însă paradoxul că legile învățământului erau bune, dar rezultatele lor aproape nule și atunci m'am întrebat, oare nu este de ajuns ca o lege să fie bună în general, ci ea trebuie să fie rodnică în aplicarea ei specială, ce condiții trebuie să îndeplinească o legislație școlară românească pentru a fi eficace? Cu alte cuvinte: pentru ce școala românească nu-și împlinea rostul ei?

Pentru că exista o mare nepotrivire între legiuire și realitate. Și atunci, prima dato-rie consta în adaptarea învățământului de toate gradele la nevoile specifice ale vieții sociale românești, așa cum au fost cunoscute din cercetările monografice.

Căci școala nu poate fi privită ca o invenție birocratică. Ea este și trebuie să fie expresia necesară și firească a mediului social în care este așezată. Așa cum sunt nevoile societății românești, așa să fie școala. Așa cum este satul, așa va fi și școala lui. O școală adaptată regiunii, și în care țaranul să vadă că învățătura și toate îndemănările date acolo se potrivesc și ajută vieții lui de toate zilele, este în același timp iubită de oameni și frecvența ei se ridică fără nicio constrângere.

Cel mai ilustru revizor școlar pe care l-a avut țara, Mihai Eminescu, înainte să inspecteze o școală, cerceta satul și împrejurările de viață ale săteanului. Mihai Eminescu a fost primul monografist. El ne-a lăsat ca moștenire adevărul nestrămutat, că între școală și sat există o înlănțuire strânsă. Iată ce spune într'un raport adresat Ministerului de Instrucție, la 15 August 1875, „Cheltuielile pe care le face Statul cu școalele rurale, scrie Eminescu, sunt departe de a cumpăni foloasele minime aduse de aceasta și în acest mijloc social (de sărăcie) obligativitatea învățământului primar este curată iluzie. Avertismentele rămân hârtii, amendele o ficțiune, frecventarea școalelor peste puțință . . . Dacă însă copiii, constrânși de dorobanți, ar veni la școală, ei vin desculți, cu capul gol, și astfel îmbrăcați încât frecventarea regulată a școlii i-ar costa viața . . . În acest județ școalele sunt mai frecventate numai acolo unde a mai rămas o urmă de neatarnare economică, anume în sate răzășești . . . Și prin urmare, închee Eminescu, tăios: cauza relei frecvențări nu este aversiunea poporului nostru contra școlii, ci sărăcia“.

TAB. I. CONCEPȚIA MINISTERULUI CULTURII NAȚIONALE

Se impunea deci, ca fiecare grad de învățământ să-și justifice existența, corespunzând unei funcții sociale precise: învățământul primar, elementar (de 4 ani) și primar-superior (de încă 3 ani), să devină un ciclu unitar, de sine stătător, și nu anticamera gimnaziului și liceului dela orașe, menit a da satelor burghezimea, adică elita rurală: gospodari și meșteșugari luminați și cetățeni conștienți, iar orașelor o burghezime sănătoasă; învățământul tehnic (așa zis profesional), clădit pe cel primar superior și în strânsă legătură cu învățământul muncitoresc, industrial și comercial, să dea societății românești pe profesioniștii de care are nevoie; învățământul secundar, printr'o selecție severă și eficace, să aleagă numai elementele vrednice a trece la universitate, care astfel va deveni o adevărată instituție a elitei spirituale naționale.

În acest fel învățământul public, noua școală românească, de toate gradele, formează un plan de ansamblu, un sistem, un tot organic, corespunzător nevoilor vitale ale Națiunii.

Ținând seamă de realitatea socială românească, adică de nevoile, orientările și aspirațiile fiecărui grup social român, firește în cadrul Națiunii, ce le cuprinde indiso-

lubil, școala va deveni vie, atrăgătoare, sugestivă, interesantă, va dobândi un suflet nou și va fi menită a ajuta producția spirituală și economică a Țării.

Iată, bunăoară, școala satului românesc, care până'n prezent oferă un spectacol jalnic și o situație îngrijitoare, fiind incapabilă a opri valul înspăimântător de analfabeți, pe care nu numai că nu-i poate stârpi, dar îi alimentează și-i sporește, zi de zi, reînviată și evoluând în ritm cu nevoile felurite și variate ale vieții satului românesc, nu va mai fi ocolită de copiii țăranului, dacă va ține seamă de factorii, care împiedecă frecvența lor. De aceea în Anteproiectul Legii Învățământului primar am propus, în 1932:

1. Împletirea școalei rurale cu vieața socială și economică a familiei, prin adaptarea calendarului școlar la rânduiala vieții economice în sat, ce reclamă copiii la munca agricolă sezonieră: la cules, la arat, la vite. (Sistemul polițist al constrângerii frecvenței prin amenzi asupra părinților și penalități asupra învățătorilor, s'a dovedit iluzoriu, pe lângă că face școala urită).

2. Programele să fie apoi adaptate împrejurărilor, astfel încât, fără a tehniciza școala primară, ea să distribue, pe lângă minimul de cunoștințe necesar fiecărui cetățean al țării, cunoștințe și deprinderi, care, ajutând la îmbunătățirea vieții și mărirea productivității, să facă utilă absolvirea școlii primare. În acest fel țăranii nu vor mai socoti școala inutilă („am scăpat de ea“, cum obișnuesc a spune), ci își vor da copilul la școală, pentrucă după terminarea studiilor, ea va deveni un instrument de muncă mai bun.

3. Frecvența fiind stânjenită apoi din cauza sărăciei așa de cunoscută a țăranului, copiii fiind neîmbrăcați și nehrăniți, cum constata așa de pătrunzător și Mihai Eminescu, având a parcurge pe vremuri rele distanțe mari, Anteproiectul meu a prevăzut organizarea asistenței școlare, propunând chiar crearea unei instituții speciale: „Casa de ocrotire a copilului“, după cum pentru a combate lipsa cărții didactice, pentru întâia oară, la 1932, am propus monopolului cărții de școală și distribuirea ei gratuită, la copii săraci, ceea ce s'a realizat mai târziu. Dar școala primară sâtească dobândește o însemnătate hotărâtoare pentrucă prin ea se începe marele proces național al alegerii elitelor.

Se spune, cu drept cuvânt, că satul este marele rezervor de unde se recrutează conducătorii Țării. Pentru a asigura trecerea nestânjenită a talentelor dela sate și a înlătura piedicile ce s'ar putea ridica în fața unor copii bine înzestrați, dar săraci, am înființat, ca Ministru, câte zece burse de județ. Am fi avut astfel 720 de copii de țărani, intrați în cl. I, pe baza unor examene severe. Ar fi fost un modest început.

Iată acum pe acești 720 de școlari talentați, intrați în gimnaziile și liceele și cărora trebuie să le asigure desfășurarea normală a procesului de ascensiune. Nivelul liceului era conceput foarte ridicat printr'o selecție riguroasă, întemeiată pe studiul atent, continuu și sistematic al personalității elevilor. Pentru ca liceul să devină însă o școală riguros selectivă era nevoie de o organizare a selecției, care s'ar fi făcut prin trei metode: întâiu printr'o selecție de programe, fixând o programă minimală, unitară pentru toate școlile, ce cuprîndea exclusiv cunoștințele fundamentale ale culturii și științei contemporane, ca o reacțiune împotriva tendinței enciclopedice ale programelor de astăzi; în al doilea rând, înlocuirea examenelor obișnuite de fine de an, ca o reacție împotriva papagalismului lor, prin examene de personalitate a elevului, adică prin aplicarea atât în timpul anului, cât mai ales la sfârșitul lui printr'o lună de sinteză ori de aplicare pe teren a programului minimal.

Cea dintâiu funcționare a examenului de personalitate s'a făcut de clasa Marelui Voevod Mihai, în anul 1932, când am avut onoarea a o înființa și a fi primul director al acestei clase, în calitatea mea de atunci de Ministru al Instrucției. Am satisfacția să constat, că după recentele dispoziții ministeriale, luna de sinteză s'a introdus acum în gimnaziile și liceele din Țară.

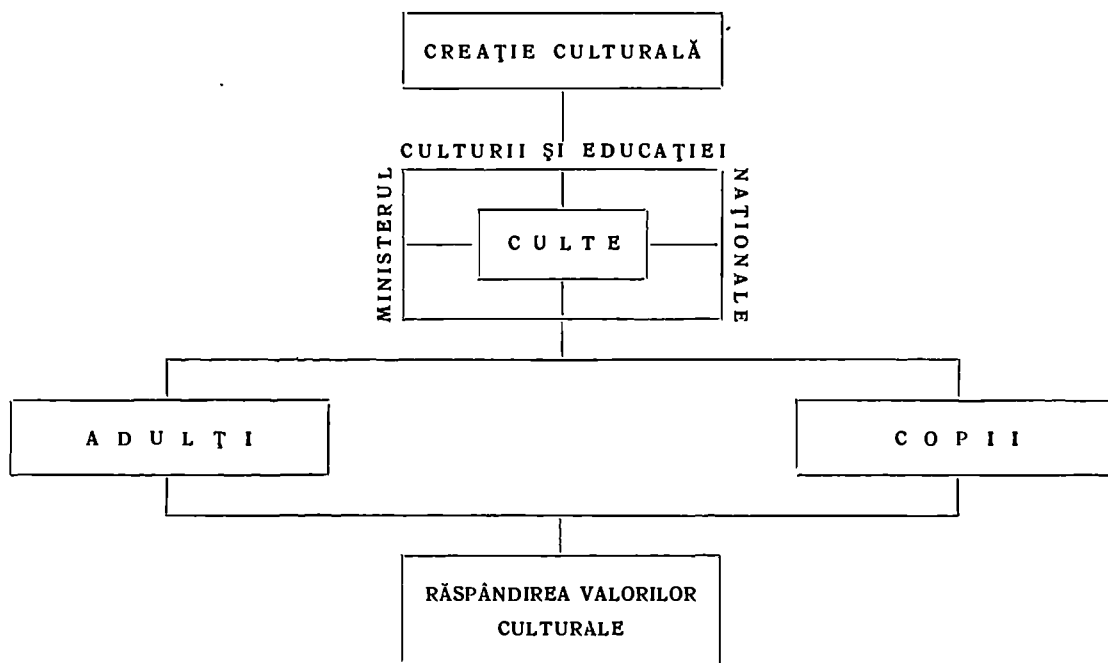
În sfârșit, ca o reacție împotriva individualismului elevilor și a grupurilor lor anarhice, ce se crează în școală, am recomandat și unele școli au și încercat completarea examenului selectiv de personalitate prin comunitățile de muncă, adică prin creeri volun-

tare și nu impuse, sub controlul profesorilor, a asociațiilor de muncă între elevi, pentru a lucra împreună în comunitate de știință, de istorie, de literatură română, de filosofie etc. Neparticiparea la vreo astfel de comunitate, ori participarea la anumite comunități de muncă, pot oferi posibilitatea unei formări de judecăți sigure asupra personalității elevilor.

Prin aceste trei metode selective inapții vor fi eliminați, având a trece 11 bariere selective, dintre care una la intrare, alta la trecerea din cl. 4 în a 5, apoi opt examene de personalitate la care se mai adaugă și examenul de bacalaureat, modificat și transformat în acest nou spirit.

Universitatea va deveni astfel, ca rezultat al liceului selectiv, o instituție cu un număr redus și bine ales de studenți, împodobită numai cu talente dornice de a lucra, și nu cu vânători dornici de certificate; o instituție adică pentru creație și pentru preocupări spirituale superioare.

TABLOUL II

Caracterul de universitate nouă se va dobândi însă și mai mult prin următoarele importante reforme: Întâiu, fiind cunoscut că universitatea este creată pentru studenți, și nu studenții pentru universitate, trebuie să se dea o atenție deosebită studentului. Pentru aceasta, încă din anul 1927, am creat la Universitatea din București un „Oficiu universitar“, care, din fericire, a fost imitat și de alte universități, dar care în București, datorită unor împrejurări despre care nu voesc a vorbi, deși a avut favoarea să fie trecut în legile de reformă a învățământului superior, a dus și duce o existență destul de mediocră. Ca un compliment, dacă vreți a „Casei Ocrotirii Copilului“, trebuia creată o „Casă de Ocrotire a studentului“, ceea ce este „Oficiul universitar“.

Drumul hotărât al pregătirii elitelor studențești prin Oficiul Universitar, care prevedea, între altele, o educație cetățenească, practică prin cooperativa studențească și prin opera de auto-ajutorare studențească, își găsește o întemeiere teoretică prin cultura politică și socială, pe care o „Facultate de Științe Politice și Sociale“ o va da, și care va

trebui negreșil să fie creată, ca o cerință indispensabilă a timpului și o încoronare practică, prin stagiul obligator de cercetare și acțiune la sate, pe care l-a prevăzut Legea Serviciului Social. Școala își găsește astfel o completare în așa zisa „Cultura poporului“.

Activitatea școlii trebuie să se rezeme pe o doctrină bine definită, care reese din imbinarea a două noțiuni curente, dar de multe ori rău înțelese: Școala și Cultura poporului.

Sunt două noțiuni, care pentru mulți nu stau împreună și care în realitate nu numai că nu se exclud, dar se completează, legătura dintre ele fiind mai mult decât strânsă, organică. Căci ea pornește din conceptul unitar al Culturii naționale și al Națiunii.

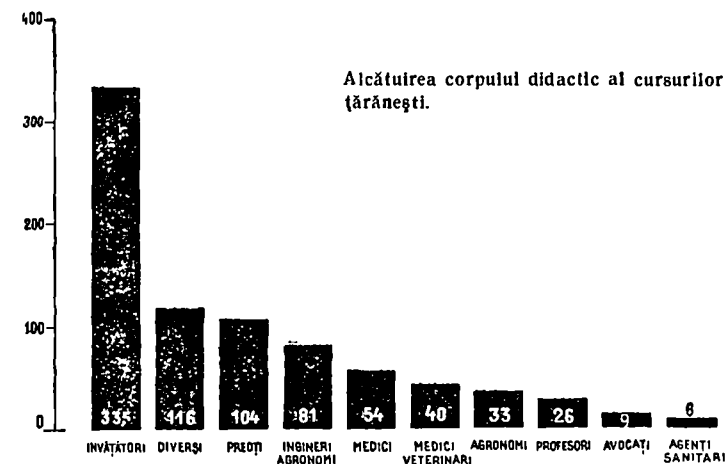
Iată o concepție sortită să deschidă perspective nebănuite în istoria dezvoltării noastre naționale și să asigure cea mai largă afirmare a energiilor țărănești, care vor să fie descătuate sub porunca noilor vremuri.

Pentru o înțelegere mai precisă a acestui adevăr, este însă nevoie de o revizuire de termeni.

Termenul de „Cultura poporului“ nu este și nu trebuie să fie ceea ce s'a înțeles de obicei sub numele de „activitate extrașcolară“, odată ce cultura poporului, împreună cu

școala, de toate gradele, formează o unitate superioară, care le cuprinde pe amândouă și anume „Școala Națiunii“.

Una din urmările imediate ale acestei precizări ar fi revizuirea titlaturii Ministerului Instrucției. Ministerul care poartă o egală grijă pentru formarea copiilor, a tineretului și a adulților, având drept cea mai de seamă funcție educația lor, ar trebui să se numească Ministerul Educației Naționale. Atât însă n'ar fi de ajuns. Ministerul urmărește și

tratată prin școli și răspândită în păturile largi ale poporului, rămâne în atârnare de bunurile culturale, care trebuiesc create. De aceea, alături de problema administrării culturii, se ridică o altă problemă vitală, a creerii acestei culturi.

Intre creație și răspândirea culturii, există un circuit perfect închis. Creatorii de bunuri culturale se inspiră și creează plecând dela realitatea din jurul lor, creația la rândul ei stârnește o însuflețire, care duce la forme de răspândire și de însușire între cei mulți. Din sânul acestora se ridică însă alte puteri noi de creație.

Circulația bunurilor culturale este astfel neîntreruptă. Problema culturii poporului nu poate ignora acest lucru și trebuie să cuprindă ambele aceste laturi, într'o egală atenție: pe de o parte, crearea culturii, și de cealaltă, răspândirea și administrarea prin școli, ca doi poli ai unei singure sfere. Încăodată, însușirea, utilizarea și sporirea bunurilor culturale formează un tot indestructibil.

Și atunci titlatura Ministerului, care trebuie să îmbrățișeze aceste preocupări, nu mai poate fi cea de astăzi și nici numai aceea de Minister al Educației Naționale, ci trebuie completată, pentruca din ea să reiasă un program și directive de muncă. Cea mai potrivită titlatură ar fi aceea propusă de mine în 1932, de Minister al Culturii și Educației Naționale.

Ca un adevărat Seminar și Laborator de exercițiu și aplicare, de aprofundare și completare a cunoștințelor dobândite în Facultatea de Științe Politice și Sociale, ca și în celelalte Facultăți și școli superioare ori speciale, a fost gândit Serviciul Social.

Propriu zis Serviciul Social a fost conceput, prin analogie cu luna de sinteză a învățământului secundar, ca un examen final de personalitate a tuturor studenților, înainte a părăsi Universitatea, prin aplicarea pe tărâmul realităților sociale în satele românești, a cunoștințelor dobândite, într'un interval până la un an. Serviciul Social a creat astfel o nouă Universitate, ce a funcționat cu tabere de viață și echipe de muncă la sate, prin școli de comandanți și școli de echipieri. În anul de funcționare a Serviciului Social se numărau numai puțin de 31 de școli cu peste 3.000 de absolvenți și absolvente, lucrând spre deosebire de celelalte universități și școli superioare, în lumea vie, a vieții și muncii românești. O întâie lămurire în fața problemelor vieții naționale și o întâie încercare a puterilor pentru încordări mai mari ce-i așteaptă în viață, iată ce a fost pentru absolvenți și absolvente această universitate nouă a realităților, a gândirii și faptei românești.

TAB. IV. STATISTICA GENERALĂ A ECHIPIERILOR

Total general în 5 ani: 2.563 membri

I. — STUDENȚI

Medicină umană	198	Educație fizică	115
Medicină veterinară	170	Cooperație	66
Agronomie	203	Academia de muzică	14
Teologie	215	Maestre de gospodărie	200
Drept	112	Maestre de țesătorie și lucru	11
Litere și filosofie	216	Asistență socială	19
Științe	16	Alte specialități	70
Total general al studenților: 1.625			

II. — TEHNICIENI

Medici umani (stagiați și de circumscripție)	224	Comandanți străjeri	79
Medici veterinar	136	Învățători	59
Ingineri agronomi	178	Preoți	31
Ingineri silvici	37	Diverși	126
Comandanți P. P.	68		
Total general al tehnicienilor: 938			

O universitate ce reprezenta o concepție superioară a unei culturi vii românești, bazată pe convingere și pe viață activă și creatoare în sate.

O universitate, care pregătea o nouă intelectualitate, realistă și românească, și care dădea Tineretului o etică personalistă, năzuind a forma din fiecare absolvent și absolventă o puternică personalitate; o etică profesională, adică pregătirea pe teren viu și românesc a tuturor profesioniștilor: profesori, medici, agronomi, ingineri, avocați, medici veterinari, preoți, învățători, unde fiecare își controla, verifica și desăvârșea cunoștințele câștigate în sălile de cursuri; o etică națională, adică a solidarității active a tineretului intelectual cu realitate românească dela sate, ceea ce înseamnă și o etică a patriotismului creator al faptelor.

Dar se impun câteva lămuriri asupra Legii Serviciului Social. Ar fi de dorit ca orice lege să fie alcătuită după normele ce au stat la baza Legii Serviciului Social. Niciun articol nu a pătruns în această lege mai înainte ca el să nu fi fost pus în practică și valorificat pe teren, în tot felul de forme, până s'a ajuns la cea din urmă, cea mai potrivită, și care a intrat în text.

Dealtfel, chiar din punct de vedere pur legislativ principiile Legii Serviciului Social din 1938 au fost discutate în Senatul Țării, odată cu prezentarea proiectului de Lege a organizării culturale în timpul ministeriatului meu, în 1932, când am emis și „un plan de acțiune culturală la sat“.

Campaniile monografice sociologice ale Seminarului de Sociologie și ale Institutului Social, începute în 1925 și continuate apoi în fiecare an, Campaniile echipelor voluntare studențești la sate, de șase ani, ca și activitatea desfășurată de căminele culturale la sate și de școlile țărănești, din același timp, în cadrul Fundației Culturale „Regele Mihai I” au făcut posibile temeinicia și necesitatea fiecărui articol din Legea Serviciului Social.

Nu-mi pot opri bucuria că am pornit cu o mică încercare în 1925, data începerii lucrărilor sociologice pe teren, și am găsit astfel o cale proprie de ridicare a Țării, oglindită în Legea Serviciului Social, care s'a dovedit deosebit de rodnică, ori unde a fost aplicată cu trageri de inimă și cu pricepere.

Ne mândrim, că această doctrină a acțiunii culturale are un caracter original românesc, care a reușit să impresioneze în chip cu totul deosebit străinii, care au luat cunoștință de ea. Pentru a întemeia această afirmare, mă refer la bibliografia publicată în volumul meu citat din editura Alcan „La Science de la Réalité Sociale”, și apoi sunt obligat să fac două indiscreții, alegând numai două dovezi personale, din seria ce ne stă la dispoziție.

Președintele Republicii Statelor Unite, D-l *Roosevelt*, în audiența pe care am avut-o la Washington, a declarat că Legea Serviciului Social este „cea mai avansată din lume”, iar D-l *Barthélemy*, actualul Ministru de Justiție al Franței, care a prezidat ședința când mi-am ținut comunicarea de recepție la Academia de Științe Morale și Politice dela Paris despre această Lege, a făcut în plină ședință cele mai elogioase aprecieri asupra ei.

Serviciul Social însemnând o reacție hotărâtă împotriva diletantismului cultural și împotriva acelor bunăvoințe împrăștiate cu multă generozitate, de a lucra în domeniul cultural, fără plan și fără cunoștințe, a stârnit din partea politicianilor și a oamenilor, care ridică comoditatea și ignorația lor inertă, la rang de concepție de viață, scepticism și ostilitate. Zadarnic cinci ani de-a rândul am organizat expoziții intensive pentru a fi mai ușor înțelese rezultatele concrete, bogate dar necunoscute de cei mai mulți, rezultate ale activității a 2.553 de echipieri, în peste o sută de sate din tot cuprinsul României Mari. Șoaptele neputincioșilor s'au dovedit mai puternice decât aceste mărețe fapte de înfrățire a orașului cu satul, a tineretului cu țăranul. Așa s'a ajuns la suspendarea Legii.

Totuși credința în reușita principiilor Legii Serviciului Social n'a slăbit o clipă în cugetul și în inimile acelor care cunosc rosturile ei adânci, așa că experiența de șase ani, dintre care cinci ani a Fundației Culturale „Regele Mihai I” și numai un an a Serviciului Social, poate fi privită ca un punct de plecare pentru o mare lucrare ce așteaptă să fie reînceptută.

Dacă ar fi ca, într'un cuvânt, să caracterizăm nouțateea scopului superior care ne-a călăuzit și ne-a îndemnat la muncă, cred că cea mai scurtă și mai nimerită caracterizare ar fi aceea că noi întreprindem o operă sistematică de pedagogie socială la sate; mai întâiu o muncă de educație și de influențare a mentalității și a sufletului țăranului, astfel ca el să se poată ridica la bună starea și la gradul de cultură pe care le merită, prin marile însușiri pe care le arată. În viața de acum a satelor noastre, aceste calități sunt deseori înăbușite și lăncezesc din pricina greutăților pe care le întâmpină țăranul în adaptarea lui înceată la noile împrejurări, cu totul schimbate, de astăzi. Scopul Legii era să ajungă la o trezire a puterilor vii ale Satului, și la o organizare a lor, pe care o vedea culminând în căminul cultural sătesc și în școlile țărănești, despre care voi vorbi.

În al doilea rând, scopul Legii a fost și acela al educației tineretului intelectual al acestei țări, pe care-l chemam la o înțelegere mai adâncă a misiunii lui naționale. Munca în echipe era pentru tineretul nostru o școală de suflete închinată unei munci desinteresate obștești, de caractere tari, gata să primească chiar lupta cea mai grea și, mai ales, un prilej de a stabili legături, care să nu se mai rupă, între ei și sate.

Suntem siguri că sutele de tineri, care, în epoca formării lor, cresc la o asemenea școală, a muncii jertfite pe ogoarele satelor pentru un ideal de supremă valoare națională, rămân adânc schimbați, și pentru todeauna schimbați sufletește, atât ca oameni cât și ca profesioniști, legați de-aci înainte prin meseriile lor diverse, de munca la

sate. Așa trebuie înțeles stagiul la sate al tineretului, prevăzut de Legea Serviciului Social, pentru absolvenții și absolventele tuturor facultăților, școlilor superioare și școlilor speciale.

Din noianul de locuri comune asupra problemei tineretului se poate reține afirmarea că tineretul va fi realizatorul și beneficiarul renașterii popoarelor. Și într'adevăr în cea mai mare parte a Europei tinerețea este considerată ca o entitate. Problema tineretului nu este totuși așa de simplă, cum ar părea la prima vedere. Simpla vârstă frumoasă a tinereții nu este o calitate. Singură tinerețea nu poate să țină locul de experiență și de talent. Tineretul trebuie ajutat să devină personalități sociale, căci nu orice tânăr, prin faptul vârstei, poate face parte din elita unei Națiuni.

Cum se ajută însă tineretul, în modul cel mai eficace? Este prima întrebare care și-a pus-o regimul nou în Italia, în Germania, în Spania, iar în Franța în primele zile după catastrofă, s'a creat „Le Ministère de la Famille et de la Jeunesse“, care a și alcătuit „Une charte de la Jeunesse“.

TAB. V. TOTALUL REZULTATELOR CELOR CINCI CAMPANII ALE ECHIPELOR

I. — SĂNĂTATE			
a) <i>Medicină:</i>		e) <i>Gospodărie:</i>	
Consultații	310.373	Demonstrații și lecții	51.057
Injecții	133.971	f) <i>Edilitate:</i>	
Analize	4.570	Șanțuri	504.738 m
b) <i>Educație fizică:</i>		Drumuri noi	233.603 m
Ședințe cu străjerii	3.677	Poduri și podețe	5.520
Ședințe cu premilitarii	1.877	Canalizări	11.643 m
		Fântâni asanate și construite	1.954
		Construcții (localuri de cămin, băi populare, grajduri etc.)	421
II. — MUNCĂ		III. — MINTE	
a) <i>Cooperative:</i>		Volum procurate	20.813
Cooperative înființate	66	Obiecte de muzeu	3.231
b) <i>Zootehnie:</i>		Cărți împărțite	35.637
Consultații	71.365	Piese de teatru	597
Vaccinări și injecții	272.905	Conferințe	5.628
c) <i>Agronomie:</i>		Șezători și serbări	3.004
Arături model	6.565,97 ha	Școale	344
Platforme de gunolu	1.922		
Gropi de nutreț murat	797	IV. — SUFLET	
Sămânță selecționată	345 vag. și 7.489 kg	Troite și cruci (ingrijite, construite)	650
Pepiniere	139	Icoane împărțite	6.110
Pomi îngrijiți	306.061	Cărți religioase împărțite	20.989
Stupi îngrijiți	8.368	Predici	2.899
d) <i>Silvicultură:</i>		Slujbe cerute de echipe	912
Ameliorări	445,98 ha	Sfaturi de împăciuire înființate	68
Împăduriri și regenerarea arboretelor	137,82 ha	Producții corale	5.828
Islaz îngrijit	16.316,38 ha		

Trebuie să i se dea tineretului de astăzi ceea ce corespunde structurii lui intime sufletești, adică un obiect activității sale, un orizont speranțelor sale, un ideal sufletului său.

Și atunci s'a făcut apel la marele și nobilul cuvânt, care a înmănușiat aspirațiile tumultuoase și generoase ale tineretului: a servi.

Un tineret sincer, devotat până la sacrificiul idealului de ridicare a satului românesc, doritor a fi încadrat într'o acțiune curată, desinteresată, națională, în care aspirațiile lui de reformă socială, ca și frământările sale personale de ordin spiritual au găsit o împlinire și un răspuns.

Pe lângă educația tineretului, doctrina și tehnica de lucru a Serviciului Social mai cuprinde încă trei compartimente: 1. Serviciul Social nu inventează o realitate socială

românească nouă, după cum mai vorbesc unii de bună sau de rea-credință, ci pleacă de la nevoile concrete, precise și plastice ale realității sociale românești, așa cum ea se răsfrânge în tot cuprinsul satelor și orașelor Țării românești. Noua organizare socială și politică a României trebuie să se întemeieze pe Adevărul sociologic românesc.

Cunoașterea și descoperirea acestui Adevăr se face prin cercetări amănunțite, așa cum vi le-am comunicat în comunicările precedente asupra monografiei sociologice, pentru care cu drept cuvânt, Legea Serviciului Social prevedea înființarea unui „Institut de cercetări sociale al României“, care propriu zis nu era decât continuarea Institutului Social Român din 1918.

Institutul de cercetări sociale al României, transformat în Institutul de științe sociale al României, era închinat, ca și cel de astăzi, cercetărilor de constituire a unei științe a Națiunii române.

Charles Maurras a scris de curând: „Faptul cel mai important (pentru refacerea țării) este să începem cu începutul, să culegem informații, să adunăm documente“, ceea ce a făcut pe *Gabriel Botssy* să ceară în ziarul „Le Jour“ ca „universitățile să înfăptuiască congresul monografiștilor“, iar în Germania, încă din 1933, s'a creat un „centru pentru cercetarea și cultivarea poporului“ în Saxonia, care prevede cercetarea fiecărui sat, numite Dorfmonographien, monografii sătești, care să stea la baza transformării satelor. Iată inițiative ce ne întăresc în credința că suntem încă din 1925 pe drumul cel drept. Cunoscuta revistă „Volksspiegel“ și-a dat din 1938 următorul subtitlu programatic: „Zeitschrift für pädagogische Volkstumsforschung und Volkstumsgestaltung“.

La opera uriașă de clădire a științei națiunii românești a fost mobilizat, în primul rând, tineretul. Obligatorivitatea stagiului la sate pleca, în prima lună, dela cercetarea satelor, pe baza căreia se înjgheba planul de muncă, ce călăuzea acțiunea culturală a celorlalte luni de lucru.

Adevărul sociologic ne împinge și ne îndreaptă spre acțiune. Și anume el ne învață că satul este o unitate de viață bine încheată, un tot social indivizibil. De aceea cunoașterii totale îi corespundea o reformă totală, o cultură totală. Pentru aceasta legea Serviciului Social investea Institutul de cercetări Sociale al României cu atribuțiile de a pune cercetările lui la baza propunerilor de reformă. O ridicare a satelor trebuie să se întemeieze pe o cunoaștere a nevoilor lui.

În acest fel munca culturală la sate era scoasă din empirismul obișnuit, și dobânda o fundamentare și o justificare nouă.

În niciun domeniu nu domnește atâta confuzie și obscurantism ca în acel al culturii, unde orișicine se simte îndrituit a „culturaliza“ pentru a întrebuița acest cuvânt barbar. Cercetarea științifică monografică ne arată că solidarității de probleme îi corespunde o solidaritate de soluții. Nu există bunăoară o economie sătească, izolată de sănătatea satului, ori amândouă despărțite de viața spirituală și sufletească a săteanului. Iată un adevăr monografic plin de consecințe pentru concepția și acțiunea culturii.

Totalului social trebuie să-i corespundă o cercetare și o cultură totală. Să admitem, spre pildă, un sat foarte cetit, cu toate cărțile din bibliotecă consultate. Însă acest sat ar fi ros de boli (tuberculoză, pelagră, sifilis). Acest sat s'ar afla apoi într'o mizerie economică egală cu cea biologică. Mă întreb, și de sigur cu mine s'ar întreba toată lumea, ce valoare ar avea cetitul..... într'un astfel de sat! Iată deci că se impune pentru ca o cultură intelectuală să poată da roade în sate, să dăm o atenție egală, în același timp, și culturii sănătății (adică combaterii bolilor și întreținerea sănătății), și culturii muncii (prin dezvoltarea vieții economice a gospodăriilor) și culturii sufetești (prin întărirea sentimentului religios).

Lărgirea cadrului intelectual al culturii într'o cultură totală, dându-i astfel culturii un cuprins sociologic, corespunzător întregului social, iată într'adevăr o concepție nouă a culturii, care a stat la baza doctrinei Serviciului Social și stă de șase ani la baza doctrinei Fundației „Regele Mihai I“.

Această doctrină îmbrățișează cu o egală tărie: Satul și Țăranul.

În această incintă, în două ocazii solemne, s'au făcut cu mult talent, de către doi colegi eminenți, Elogiul satului (fără a se aminti de țaran) și Elogiul țaranului (fără a se aminti de sat). Serviciul Social aduce un elogiu practic deodată: și Satului și Țăranului, existența unuia și a altuia fiind de-a-pururi și indisolubil legată împreună.

Doctrina Fundației „Regele Mihai I”, ca și a Serviciului Social, izvorită din contactul intim, direct și general, cu sate și țărani din toate regiunile țării, cuprinde o pedagogie a Satului și o pedagogie a Țăranului, care împreună și nedespărțite, formează pedagogia formării elitelor la țară. Pedagogia Satului se face printr'o unealtă de cea mai mare valoare, numită cămin cultural.

Căminul cultural este organul care, pe lângă Biserică, Școală și Primărie, are menirea a da o nouă organizare satelor, prin mijloace proprii. El este în mic o pildă de ce poate fi grandioasa solidaritate națională. Căminul este, în cadrul satului, o școală a unei împătrite solidarități: 1) a unei solidarități a țăranilor între ei; 2) a unei solidarități a tuturor autorităților și intelectualilor din sat, cu satul și nevoile lui; înfăptuind coordonarea și unificarea străduințelor acestor autorități, altfel izolate și cu toată buna lor intențiune fără eficacitatea ce rezultă din împreunarea lor; 3) a unei solidarități a satului cu fiii satului, chemând la matcă pe toți cei ieșiți din sat și având situații deosebite în orașe și Stat și, însfârșit, 4) a solidarității satului cu orașul, cu tânăra intelectualitate românească de pretutindeni, reprezentată prin tineretul, obligat a-și face stagiul la sate.

Pentru ca să-și poată împlini menirea, Căminul cultural are nevoie atât de conducător cât și de membri anume calificați. De aceea Serviciul Social prevede o școală nouă pentru țaran, o școală de personalități țărănești, deci o școală de formare a elitei țărănești, numită pe scurt: școala țărănească, ce cuprinde: cursuri pentru țărani din fiecare sat; școli țărănești pe mai multe sate; școli superioare țărănești pe regiuni și școli mai tehnice, pentru conducătorii de cămine sătești.

Aceste școli, care au un scurt trecut (fiind pentru prima oară preconizate de mine și trecute în Mesajul Regal de deschidere a parlamentului, în 1932), au un frumos prezent și un mai frumos și strălucit viitor, ele reprezintă un învățământ practic, adaptat la condițiile și nevoile de viață ale satului și regiunii, un învățământ și o educație menite a da satelor gospodari fruntași, cu noi deprinderi de viață, și de muncă, luminați asupra îndatoririlor lor cetățenești față de sat și de stat și capabili să determine prin exemplul lor de viață o acțiune proprie de îndrumare a sateanului spre o nouă viață sătească și spre o și mai rodnică civilizație țărănească.

Școlile țărănești au a da acea pregătire morală și acea întărire sufletească, care formează personalitatea unui conducător și-i dau autoritatea de nediscutat asupra colectivității sătești, ținându-l mereu la un nivel de viață superioară, cu o permanentă chemare și îndemn. Deaceia cu multă bucurie am putut constata recunoașterea din partea Statului a acestui nou tip de școală ce reprezintă noua pedagogie a adulților, Andragogik, și trecerea acestor școli țărănești în recentul anteproiect de lege al învățământului primar.

Prin căminele culturale și prin școlile țărănești se inaugurează, fără aparențe pompoase, o nouă politică.

Înfăptuind în fiecare sat din cuprinsul României, o transformare de stări sociale, prin cămine, și o transformare a persoanelor din sat, prin școlile țărănești, prin acest sat nou și țaran nou, se va înfăptui și adevărata Țară nouă.

Este politica concretă a realizărilor de jos în sus, o politică a Țării reale, pusă în serviciul Țării legale, adică a conducerii de sus în jos.

Statul nostru, dealtfel ca toate statele din Europa, își caută o formă de închegare, menită să corespundă structurii sale sociale și aspirațiilor adânci ale Națiunii.

Vom crea un stat nou, pentru că el este cerut de vremurile noi și de specificul vieții noastre sociale și naționale.

Dar Stat nou, fără o Știință a Națiunii și fără o Pedagogie a Elitelor Națiunii nu se poate concepe, căci ele alcătuiesc însăși temelia fără de care totul n'ar fi decât o întocmire stearpă și formală.

Experiențele, de care v'am vorbit au o valoare deosebită pentru că au arătat, cred, cu prisosință, că marile constante ale Națiunii: Tineretul și Țăranul, înfrățiți prin știință, cultură, iubire și fapte, formează adevăratele forțe de renaștere ale Țării, pentru că ne dau o elită a Tineretului, conducătoare a Statului, și o elită a Țărănimii, conducătoare a Satului.

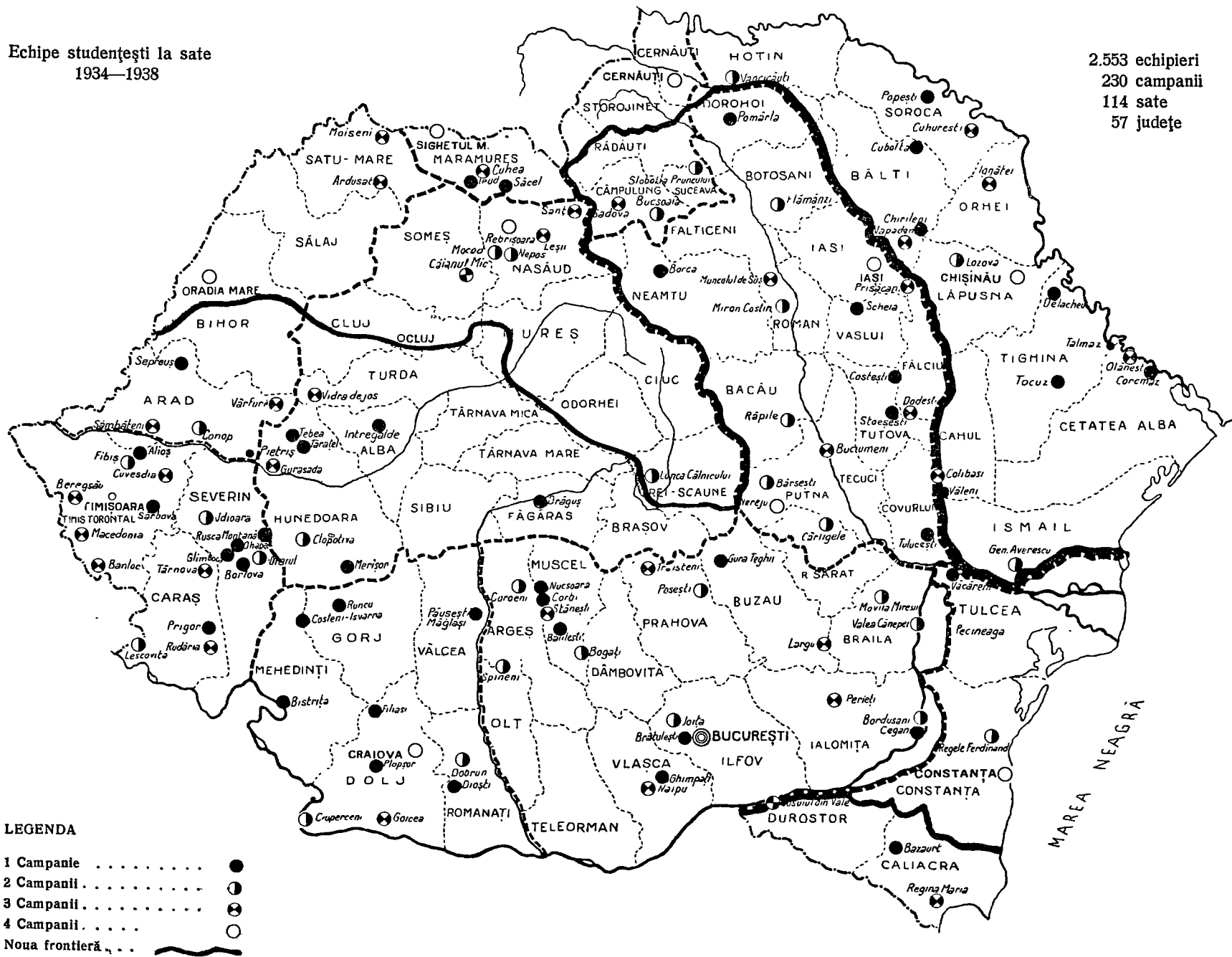
Generalul Bonaparte revenind din Italia, acoperit de lauri, a cerut directorilor Republicii baze mai serioase pentru instituțiile Franței, adăogând: Il y a là de l'Avenir. Și când a observat dintr'o singură privire că pământul Franței devenise, prin numeroasele schimbări, nisip mișcător, a chemat pe colaboratorii săi și le-a zis: trebuie să aruncați în acest pământ câteva mase mari de granit pentru a asigura construcția.

Noi avem această masă de granit. Este comunitatea solidă, promițătoare de cel mai sigur și reușit viitor, alcătuită din: Tineret și Țăran. Pe aceste fundamente de granit: Tineret și Țăran, după cum am văzut, se poate începe clădirea.

D. GUSTI

Echipe studentești la sate
1934—1938

2.553 echipieri
230 campanii
114 sate
57 județe

Situația căminelor culturale
dela 1934 până la 1938

Cursurile sătești organizate de
către Căminele Culturale în 1938.
101 cursuri.

